

Pieniin lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun tilanteet vanhempien kuvaamana

Sabina Hentilä: *TiM, lehtori, Diakonia-ammattikorkeakoulu*

Noora Ellonen: *YTT, lehtori, Tampereen yliopisto*

Eija Paavilainen: *YTT, professori, Tampereen yliopisto / Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri*

Juha Kääriäinen: *YTT, erikoistutkija, Polisiaammattikorkeakoulu*

Tanja Koivula: *TiM, kouluttaja*

sabina.hentila@diak.fi; noora.ellonen@uta.fi;

eija.paavilainen@uta.fi; juha.t.kaariainen@poliisi.fi; tanja.koivula@hyria.fi

Janus vol. 18 (3) 2010, 260–276

Janus

Tiivistelmä

Alle kouluikäisten lasten väkivaltakokemuksista löytyy erityisen vähän tutkittua tietoa. Tästä syystä Tampereen neuvoloissa toteutettiin vuonna 2008 pilottitutkimuksena Neuvolaikäisten turvallisuuskysely. Tutkimukseen osallistui 233 vanhempaa. Tässä artikkelissa analysoidaan laadullisesti kyselyn avoimia vastauksia. Niissä vanhempia on pyydetty kuvailemaan tilanteita, joissa he ovat käyttäneet väkivaltaa 2- ja 4-vuotiaita lapsiaan kohtaan. Artikkelissa väkivalta on jaoteltu psykologiseen aggressioon, lievään tai vakavaan fyysiseen väkivaltaan sekä lapsen ravisteluun. Tulosten mukaan väkivaltaiseen tekoon johtaneet tilanteet liittyivät lapsen toimintaan, vanhempiin itseensä tai arjen rutiinien sujumattomuuteen. Lapsen tottelemattomuus ja aggressiivisuus johtivat yleisimmin vanhemman väkivaltaiseen käyttäytymiseen lastaan kohtaan. Vanhemmat selittivät väkivaltaisia tilanteita myös omalla väsymyksellään tai esimerkiksi ruokailutilanteiden sujumattomuudella. Pohdinnassa tuloksia tarkastellaan suhteessa aiempiin tutkimuksiin.

Lapsiin kohdistuva kaltoinkohtelu ja väkivalta on moninainen ilmiö. Lasta voidaan kohdella kaltoin niin fyysisesti, psyykkisesti, seksuaalisesti kuin kemiallisestikin ja lapsen hoitoa voidaan laiminlyödä monin eri tavoin (Paavilainen 2006; Hurme ym. 2008). Tutkimuksissa erotellaan usein myös epäsuora väkivalta suoraan lapseen kohdistuneesta väkivallasta. Epäsuoralla väkivallalla viitataan tilanteisiin, jossa lapsi näkee tai kuulee muihin perheenjäseniin kohdistuvaa väkivaltaa olematta itse kuitenkaan väkivallan kohde (Paavilainen 2001; DiLauro 2004). Lasten asemasta kiinnostuneet ammattilaiset ovatkin joissain yhteyksissä siirtyneet käyttämään lapsiin kohdistuvan väkivallan sijaan käsitettä omassa kodissaan väkivallalle altistuneet lapset (Forsberg 2005, 83). Lapsia käytetään myös parisuhdeväkivallan pelinappuloina: puolisoa uh-

kaillaan ja terrorisoidaan lasta pahoinpitelemällä (Holden 2003).

Moninaisuudestaan johtuen lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua ja väkivaltaa on mahdoton määritellä tyhjentävästi. Kokonaisuuden hahmottamista vaikeuttaa myös käsitteellinen moninaisuus, joka vaihtelee jonkin verran tutkimusaloittain. Puhutaan esimerkiksi lapsen kaltoinkohtelusta ja laiminlyönnistä tai lapseen kohdistuneesta väkivallasta. Käsitteiden väliset yhteydet eivät ole täysin selviä, eikä tutkimuskenttä kovinkaan johdonmukainen. Vaikka lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu useista eri näkökulmista (mm. Forsberg 2002; Holden, 2003; DiLauro 2004; Kayama ym. 2004; Dixon ym. 2007; Ellonen ym. 2008; Hurme ym. 2008), empiirisesti yhteneväinen tutkimus lapsiin kohdistuvasta kaltoinkohtelusta ja väkivallasta

puuttuu (Ellonen ym. 2007). Tutkimukset keskittyvät usein myös hyvin rajattuihin väkivaltaan ja kaltoinkohteluun liittyviin näkökulmiin, kuten suhteellisen marginaalisten ryhmien väkivaltakokemuksiin (esim. Eskonen 2005) tai esimerkiksi väkivallan taustalta löytyvien riskitekijöiden identifiointiin (Salmi 2009). Yleistettävissä olevaa tietoa lasten uhrikokemusten yleisyydestä ja muodoista on hyvin vähän. Erityisen vähän tutkimustietoa on alle kouluikäisten lasten väkivaltakokemuksista (Ellonen ym. 2007).

Vastauksena tähän puutteeseen vuonna 2008 toteutettiin pilottitutkimus, jonka tarkoituksena oli kehittää kyselytutkimusta pienten lasten kaltoinkohtelu- ja väkivaltakokemuksista. Kysely toteutettiin 2- ja 4-vuotiaiden lasten vanhemmille suunnattuna, itseilmoitusmenetelmään perustuvana kyselytutkimuksena. Vanhemmilta kysyttiin käyttäytymisestä omaa lasta kohtaan. Pilottitutkimuksen tarkoitus oli lähinnä metodologinen: testata itseilmoitusmenetelmään perustuvan kyselytutkimuksen sopivuutta vanhempien lapseensa käyttämän väkivallan tutkimisessa. Lisäksi aineisto tarjoaa mielenkiintoista sisällöllistä tietoa lasten kokemuksista vanhempiensa käyttäytymisestä erilaisissa konfliktitilanteissa. Neuvolaikäisten turvallisuuskyselyyn vastasi 223 tamperelaista vanhempaa (pilotin tarkka kuvaus Ellonen & Kääriäinen 2010). Itseilmoitusmenetelmään perustuvia vanhemmille suunnattuja kyselyjä on toteutettu myös muualla (Finkelhor 2005; Straus ym. 1998).

Neuvolaikäisten turvallisuuskyselyn mukaan jopa 83 % vanhemmista oli käyttäytynyt lastaan kohtaan tavalla, joka voidaan aikaisempia kyselyjä mukaillen (Straus ym. 1998) luokitella psykologiseksi aggressioksi, eli vanhempi oli huutanut, haukkunut tai uhannut lasta väkivallalla. Lievää fyysistä väkivaltaa, kuten esimerkiksi tukistamista, läimäisemistä tai tönäisemistä, oli käyttänyt lähes puolet vanhemmista. Yleisintä oli tukistaminen, jota ilmoitti käyttäneensä kolmasosa vanhemmista. Joka neljäs puolestaan oli läimäis-

syt lastaan. Poikiin ja kyselyhetkellä 4-vuotiaisiin lapsiin oli kohdistettu aggressiivisia ja väkivaltaisia toimintamalleja enemmän kuin tyttöihin ja kyselyhetkellä 2-vuotiaisiin lapsiin. Vakavaksi fyysiseksi väkivallaksi luokiteltuja tekoja esiintyi tutkimuksessa vain viisi tapausta, joista kolme oli kovalla esineellä lyöminen, yksi kuristaminen sekä yksi puukolla/aseella uhkaaminen (ks. tarkemmin Ellonen & Kääriäinen 2010).

Määrät perustuvat kyselyssä käytettyihin strukturoituihin kysymyksiin vanhemman aggressiivisesta ja väkivaltaisesta käyttäytymisestä lasta kohtaan. Kysytyt teot perustuvat Strausin ym. (1981; 1998) kehittämään Parent-Child-Conflict-Tactic-Scaleen, jossa kysytään vanhemman käyttäytymistä konfliktitilanteissa. Mittari mittaa vanhempien lapsiin kohdistamaa kaltoinkohtelua erittelemällä yksittäisiä tekoja. Yksittäiset teot on alkuperäisessä mittarissa luokiteltu psykologisen aggression tekoihin, kuritusväkivallan tekoihin sekä vakavan väkivallan tekoihin. Samoja käsitteitä käytetään tässä tutkimuksessa. Niitä vanhempia, jotka ilmoittivat käyttäytyvänsä aggressiivisesti tai väkivaltaisesti lasta kohtaan, pyydettiin lisäksi kuvaamaan tekoon johtanutta tilannetta avoimen vastauksen avulla. Tässä artikkelissa tarkastellaan näitä vastauksia (n=179). Avointen vastausten analyysi kuvaa tilanteita, jotka ovat johtaneet vanhempien aggressiiviseen tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

Lapsiin kohdistuva kaltoinkohtelu ja väkivalta tutkimuksen valossa

Lapsiin kohdistuvan väkivallan yleisyys näyttyy erilaisena sen mukaan, mitä tietolähdettä tarkastelussa käytetään. Diagnoosinumeroiden perusteella Suomessa tapahtuu 50 vakavaa lasten pahoinpitelyä vuodessa ja arviolta 300 lasta joutuu väkivallan vuoksi vuosittain sairaalahoitoon. Pahoinpitelyn seurauksena lapsia kuolee 10–15 (Kallio & Tupola 2004, 88-89). Poliisin tietoon tulee puolestaan vuosittain lähes 3000

rikosepäilyä alle 15-vuotiaaseen lapsen kohdistuneesta väkivallasta (Kääriäinen 2007; Humpi 2008).

Luvut ovat kuitenkin vain pieni osa todellisuutta. Suurin osa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta on niin sanottua piilorikollisuutta eli väkivaltaa, joka ei tule viranomaisten tietoon. Itseilmoitusmenetelmään perustuvien uhritutkimusten mukaan tulos onkin täysin toinen. Vuonna 2008 esimerkiksi joka viides yhdeksäs- ja kuudesluokkalainen kertoi tulleen edellisen vuoden aikana pahoinpidellyksi (Kääriäinen 2008).

E erityisen vähän poliisin tietoon tulee pieniin lapsiin kohdistuneita väkivallantekoja (Humpi 2008). Tutkimusten mukaan syynä tähän on muun muassa viranomaisten korkea kynnys puuttua kaltoinkohtelu- tai väkivaltaepäilyihin. Tutkimusten mukaan työntekijät kaipaavat lisää koulutusta ja mittareita väkivallan tunnistamiseksi (mm. Paavilainen & Tarkka 2003; Lazenbatt & Freeman 2006; Paavilainen ym. 2006; Flinck ym. 2007) ja moniammatillisen yhteistyön toteuttamiseksi (Paavilainen & Pösö 2003, 55; Ellonen 2010). Syytä muiden kuin viranomaisten korkeaan ilmoituskynnykseen voidaan puolestaan hakea kulttuurisista piirteistä. Suomessa perhettä on pitkään pidetty hyvin yksityisenä instituutiona, jossa yksityisyyden suoma itsemääräämisoikeus on saanut ulkopuoliset välttämään perheen toimintaan puuttumista. Lasten kohtelua on pidetty perheen yksityisasiana (Tasinen 1999, 211).

Ongelmia lapsiin kohdistuvaan kaltoinkohteluun ja väkivaltaan puuttumiseen tuovat myös eriävät käsitykset siitä, mikä on väkivaltaa ja kaltoinkohtelua (Ellonen 2010). Tähän vaikuttavat paitsi kulttuuriset erot (Forsberg 2005, 75), myös yksittäisten ihmisten omat moraaliset käsitykset oikeasta ja väärästä (Ellonen 2010). Vaikka Suomessa kaikki väkivalta on kriminalisoitua, ei käytäntö ole aina sen mukaista. Kun aikuisiin kohdistuva fyysisen koskemattomuuden rikko-

minen on usein yksiselitteisen paheksuttavaa, esiintyy Suomessakin edelleen uskomuksia siitä, että kuritusväkivallan tulisi olla sallittua, jolloin ihmisten toiminta on usein näiden uskomusten mukaista. Asenteiden muutos ja ilmoituskynnyksen madaltaminen edellyttävät jatkuvaa ja avointa keskustelua siitä, mikä yhteiskunnassamme on väkivallaksi katsottavaa toimintaa ja mikä ei (Paavilainen ym. 2008). Keskustelu puolestaan edellyttää perustutkimustietoa väkivallan määristä, joka, kuten aikaisemmin todettiin, on todellinen haaste tutkimukselle.

Vaikka tutkimustieto väkivallan yleisyydestä on edelleen puutteellista, on väkivaltaa ilmiönä tarkasteltu useista mielenkiintoisista näkökulmista. Esimerkiksi Inkeri Eskonen (2005) on tutkinut perheväkivaltaa lasten kertomana. Tutkimuksesta käy ilmi, että lapset saavat vanhemmiltaan hyvin ristiriitaisia viestejä siitä, miten väkivaltaan suhtaudutaan. Pahimmillaan viesti osoittaa väkivallan kuuluvan ihmisuhteisiin. Tutkimuksesta selvisi myös, että lasten väkivallan kokemukset vaihtelevat lievästä hyvin vakavaan väkivaltaan. Raain lasten kuvaama väkivalta oli isien tekemää. Vastaavanlaisia tuloksia ovat saaneet Dixon ym. (2007) tutkiessaan lapsiin kohdistuvan väkivallan ja parisuhdeväkivallan yhteyksiä. Miesten väkivaltaisuus on raaempaa sekä useimmiten fyysistä, varsinkin, jos pahoinpitely kohdistuu myös lapsen äitiin.

Väkivaltatutkimuksessa on myös vankka kirjallisuus pohja väkivallan riskeistä. Sekä kotimaiset että kansainväliset tutkimukset kuvailevat samankaltaisia vanhempiin ja lapsiin liittyviä väkivallalle altistavia riskitekijöitä. Riskitekijät liittyvät vanhempiin, lapsiin tai perheeseen (Paavilainen & Flinck 2008). Vanhempiin liittyen niitä ovat muun muassa työttömyys (Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003; White ym. 2003), huono taloudellinen tilanne, heikko koulutustaso, päihitteiden käyttö (Paavilainen ym. 2001; Cox ym. 2003; Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003; Dilauro 2004; Flinck ym. 2007), yksinhuoltajuus (Cox

ym. 2003; Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003), tunnekylmyys ja mielenterveysongelmat (Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003; DiLauro 2004; Tenneys-Soeiro & Wilson 2004), nuori ikä (Cox ym. 2003; Flinck ym. 2007) sekä lapsena koettu väkivalta (McKinsey Crittenden 2003; Tenneys-Soeiro & Wilson 2004). Lapsen osalta riskitekijöitä ovat raskaus- ja synnytykskomplikaatiot, kuten ennenaikaisuus, pienipainoisuus sekä vammaisuus (Paavilainen & Flinck 2008), alhainen ikä (Tenney-Soeiro & Wilson 2004), lapsen ärsyttävyyksi eli uhmakkuus tai tottelemattomuus, käyttäytymisongelmat sekä itkuisuus (Paavilainen & Flinck 2008). Perheen osalta riskitekijöitä ovat muun muassa muu perheväkivalta (Cox ym. 2003; DiLauro 2004; Tenney-Soeiro & Wilson 2004; Dixon ym. 2007), huono taloudellinen tilanne (DiLauro 2004; Tenney-Soeiro & Wilson 2004), monilapsisuus (Paavilainen ym. 2001), stressi, kriisit ja kommunikaatio-ongelmat (Paavilainen ym. 2001; Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003; White ym. 2003; Gagné & Bauchard 2007), yhteenkuuluvuuden puute sekä sosiaalinen eristyneisyys (Paavilainen ym. 2001; Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003; Gagné & Bauchard 2007).

Perheen ja vanhemmuuden merkitys kaltoinkohtelun ja väkivallan kontekstissa

Perhe merkitsee lapselle ensisijaista sosiaalisen toiminnan lähtökohtaa sekä keskeistä taloudellista yksikköä. Se vaikuttaa vahvasti siihen, miten lapsi asuu, kuluttaa ja viettää vapaa-aikaansa. Perhe asettaa normatiiviset rajat haluille ja mieltymyksille sekä sosiaalista tietynlaisiin ajatusmalleihin ja elämäntapaan. Perheenjäsenet kokevat sellaista yhteenkuuluvuutta ja vastuuta toisistaan, joita ei yleensä koeta muita ihmisiä kohtaan (Marin 1999, 43-45; Forsberg 2002, 85). Perheen tärkeät piirteet kuten yksityisyys, tuttuus ja jatkuvuus toimivat ihmistä suojaavasti, mutta myös vahingoittavasti (Marin 1999, 47-48). Jo lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana perheen arvot välittyvät lapselle sitä kautta, kuinka hänen tunteitaan ja kipuaan huomioi-

daan sekä miten häntä hoidetaan ja kohdellaan (Rautiainen 2001, 18). Väkivaltaa kokeva lapsi voi omaksua väkivallan normaaliksi osaksi perheen käyttäytymistä. Lapsella ei ole keinoja ratkaista väkivallan ongelmaa, eikä lapsi osaa hakea apua (Paavilainen & Flick 2008).

Perhe väkivallan ja kaltoinkohtelun kontekstina korostuu myös sitä kautta, että väkivalta on usein perhetason ilmiö. Useiden tutkimusten mukaan parisuhdeväkivalta ja lapsiin kohdistuva väkivalta esiintyvät yleensä yhdessä (mm. Cox ym. 2003; Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003; Dixon ym. 2007, Paavilainen & Flinck 2008). Perheessä tapahtuva parisuhdeväkivalta onkin merkittävä riski myös lapsen kohdistuvalle väkivallalle. Tutkimukset myös osoittavat, että nähdyllä väkivallalla voi olla yhtä merkittävät haitalliset vaikutukset lapseen kuin väkivallalla, jossa lapsi on itse suoranaista kohteena (mm. Paavilainen 2001; Cox ym. 2003; DiLauro 2004).

Vanhemmuuden näkökulmasta merkityksellisiä ovat muun muassa vanhemman omat väkivaltakokemukset. Tutkimusten mukaan lapsena pahoinpidellyt vanhemmat ovat alttiita toistamaan teot omiin lapsiinsa (Notko 2000, 33; Huhtalo ym. 2003, 11). Lisäksi vanhemman lapsuuden aikaisen pahoinpitelyn historian, yhdessä väkivaltaisen parisuhteen kanssa, on osoitettu vaikuttavan siihen, että vanhemmat ovat rankaisevampia ja joustamattomampia kuin vanhemmat joita ei ole pahoinpidelty. He ovat myös vähemmän valmiita järkeilyyn, haluttomampia sallimaan lapselleen autonomiaa, tyytymättömpiä lapsen käyttäytymiseen sekä vihaisempia kuin muut vanhemmat (McKinsey Crittenden 2003, 133).

Vanhemman joustavuuteen liittyvät myös vanhemman odotukset lasta kohtaan. DiLauro (2004) on osoittanut tutkimuksessaan, miten lapsiaan pahoinpitelevien vanhempien odotukset lapsiaan kohtaan ovat usein epärealistisia. He voivat muun muassa edellyttää lapsensa täyttävän äidin, isän tai puolison rooleja, jotka

ovat lapsen ikään tai kehitystasoon nähden sopimattomia ja lapselle kuulumattomia. Tällaiset vaatimukset saattavat lisätä lasten uhmakasta käyttäytymistä, mikä puolestaan nostaa väkivallan riskiä (DiLauro 2004). Japanissa tehdyssä tutkimuksessa puolestaan väkivaltaa käyttävät äidit kokivat lapsensa enemmän ärsyttävinä kuin satunnaistetun ryhmän äidit (ks. Kayama ym. 2004).

Hopia ym. (2004) ovat tutkineet väkivaltaa kohdanneiden lasten vanhempien käyttäytymistä sairaalassa. He löysivät viisi erilaista vanhempien toimintatapaa: välinpitämättömät, peittelevät, selittelevät, kieltävät ja asian myöntävät. Välinpitämättömät vanhemmat suhtautuivat lapseen kylmästi ja etäisesti. He eivät esimerkiksi käyneet katsomassa lastaan sairaalassa. Peittelevät vanhemmat yrittivät estää käyttäytymisellään väkivallan paljastumisen esimerkiksi kieltämällä lasta puhumasta perheen asioista. He eivät myöskään jättäneet lastaan yksin hoitohenkilökunnan kanssa. Selittelevät vanhemmat selittelivät epäloogisesti lapsen fyysisiä vammoja sekä vierittivät syyn lapsen ylivilkkauteen tai kömpelyyteen. Kieltävät vanhemmat puolestaan kielsivät käyttäneensä väkivaltaa ja puolustelivat toisiaan. Myöntävät vanhemmat myönsivät väkivallan usein välittömästi, mutta käyttäytyivät väkivaltaisesti lastaan kohtaan myös hoitohenkilökunnan läsnä ollessa. Kynnys käyttää fyysisiä väkivaltaa oli myöntävillä vanhemmilla matala. Durrantin ym. (2003) tutkimuksen mukaan väkivaltaa lapsiinsa käyttäneistä äideistä lähes kaikki tunsivat katumusta tekojensa jälkeen.

Leikki-ikäisen lapsen haasteellisuus ja haavoittuvuus

Vanhemmuuteen liittyy siis tekijöitä, jotka voidaan yhdistää vanhempien lapseensa kohdistamaan epäsopivaan käyttäytymiseen. Toisaalta myös lapset asettavat vanhemmuudelle erilaisia haasteita. Noin parivuotiaan lapsen ajattelun kehitys luo lapselle mahdollisuuden oppia,

että hänen oma tahtonsa eroaa vanhemman tahdosta. Lapsen käyttäytymisessä tämä näkyy yleensä uhmana ja tottelemattomuutena. Leikki-ikäisen lapsen käyttäytymisessä ovatkin keskeisiä toisaalta itsenäisyys ja omavaltaisuus, toisaalta haavoittuvuus, avuttomuus sekä huononmuuden tunteet. Lapsi on altis kokemaan itsensä nöyryytetyksi ja tarvitsee vanhemmilta rakkautta ja ihailua, lohduttamista ja itsetunnon paikkaamista, mutta samalla rajojen asettamista. Rajat opettavat lasta ja luovat turvallisuutta (Rautiainen 2001, 25-26).

Väkivallan keskellä eläminen on aina lapselle vahingollista ja horjuttaa lapsen turvallisuuden tunnetta. Lapsen reaktiot väkivaltaan vaihtelevat iän, kehitystason ja kokemusten mukaan (Oranen & Keränen 2006, 82). Koska leikki-ikäiset lapset oppivat mallista ja jäljittelevät mielellään sanoin ja teoin aikuisia, voi koettu väkivalta merkitä ensinnäkin väkivaltaisen toimintamallin omaksumista. Väkivaltaa kokenut lapsi voi herkästi itse käyttäytyä väkivaltaisesti toisia lapsia kohtaan ja toisaalta olla hyvin arka, piilossa pysyvä ja esimerkiksi säpsähtää herkästi, jos häntä puhutellaan. Koettu väkivalta voi ilmetä myös lapsen sosiaalisissa suhteissa (Holmberg 2005, 15). Forsbergin (2002, 84) tutkimuksen mukaan väkivaltaa kohdanneet lapset kokevat muun muassa pelkoa, kauhua, häpeää ja voimattomuutta. Perheväkivalta voi lisäksi saada lapsen käyttäytymään itseään nuoremman lapsen tavoin. Kokemansa trauman vuoksi lapsi voi taantua ikätasoaan varhaisemmalle kehitystasolle (Holmberg 2000, 15).

Ateah ja Durrant (2007) ovat tarkastelleet omassa tutkimuksessaan äitejä, jotka ovat käyttäneet fyysisiä väkivaltaa kolmivuotiaan lapsensa tottelemattomuuteen ja uhmakkuuteen. Tutkimuksessa haastateltiin 110 äitiä ja tutkimuksen tarkoitus oli selvittää tekijöitä, jotka saavat äidit käyttämään fyysisiä väkivaltaa lapseensa. Tulosten mukaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen vaikuttivat muun muassa äidin oma tunnetaso,

asenteet sekä kokemus lapsen toiminnan tahallisuudesta tai vakavuudesta. Tulosta voidaan pitää huolestuttavana siinä mielessä, että äidit eivät löytäneet muuta ratkaisua tilanteeseen, jossa lapsi käyttäytyi ikätasolleen tyyppisellä tavalla.

Tutkimusasetelma

Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä

Artikkelissa selvitetään kyselyhetkellä 2- ja 4-vuotiaiden lasten vanhempiensa taholta kokeman väkivallan kontekstia vanhempien itsensä kuvaamana. Tehtävänä on kuvata, minkälaiset ärsykkeet ovat laukaisseet vanhemmassa aggressiivista tai väkivaltaista käyttäytymistä. Analyysia ohjaa seuraava kysymys: Millaisissa tilanteissa ja mitkä tekijät johtavat siihen, että vanhempi käyttää väkivaltaa lastaan kohtaan? Tutkimus on osa laajempaa 2- ja 4-vuotiaiden lasten väkivaltakokemuksia tarkastelevaa pilottitutkimushanketta.

Aineisto

Artikkeli perustuu Neuvolaikäisten turvallisuus- kyselyn aineistoon. Aineisto on osa pilottitutkimusta, jonka ensisijaisena tarkoituksena on testata itseilmoitusmenetelmään perustuvan kyselytutkimuksen soveltuvuutta vanhempien lapseensa kohdistaman väkivallan tutkimisessa. Aineisto kerättiin yhteistyössä Tampereen kaupungin neuvoloiden kanssa. 2- ja 4-vuotiaiden lasten vanhempia ohjattiin vastaamaan kyselyyn neuvolassa toteutetun vuositarkastuksen yhteydessä. Kaikkia perheen aikuisia pyydettiin vastaamaan kyselyyn erikseen. Kyselyyn sai vastata joko internetissä tai postitettavalla paperilomakkeella. Aineistoa kerättiin vuoden 2008 toukokuusta saman vuoden joulukuun loppuun.

Tutkimusjoukoksi valittiin kaksi ikäryhmää, 2- ja 4-vuotiaat lapset. Ikäryhmät valikoituivat pääosin käytännön syistä: esimerkiksi kolmivuotis-

tarkastus on niin laaja, että tutkimuksen perustelemiseen vanhemmille ei olisi jäänyt riittävästi aikaa (ks. Ellonen & Kääriäinen, 2010). Lisäksi juuri 2- ja 4-vuotiaat leikki-ikäiset lapset asettavat vanhemmuudelle omat haasteensa, kuten kirjallisuuskatsauksessa aiemmin todettiin.

Kokonaisuudessaan Neuvolaikäisten turvallisuus- kyselyn aineistonkeruun aikana Tampereen neuvoloissa kävi yhteensä 2887 2- ja 4-vuotiaasta lasta. Kyselyyn sai 1742 perhettä¹, ja vastauksia saatiin yhteensä 223. Tässä artikkelissa analysoitaviin avoimiin kysymyksiin vastasi 179 vanhempaa. Vastausprosentti jäi koko aineistossa 12 prosenttiin. Vastaajien taustaominaisuuksien mukaan vastaajajoukko on niin ikään jonkin verran vinoutunut. Eniten vinoutumista on sukupuolen ja koulutuksen suhteen. Kyselyyn vastanneista 74 prosenttia kertoi olevansa lapsen biologinen äiti ja 24 prosenttia olevansa biologinen isä. Yli puolella oli yliopistokoulutus. Vastaajien enemmistön muodostavat siis korkeasti koulutetut naiset, joista suurin osa on kokopäivätyössä ja perheen taloudellinen tilanne on suhteellisen hyvä (tarkemmin Ellonen & Kääriäinen 2010).

Itseilmoitusmenetelmään perustuvat kysely- tutkimukset ovat tärkeä väline rikollisuuden ja uhriutumisen tutkimisessa (Kivivuori 2006; Kivivuori 2005; Siren ym. 2007), sillä viranomaisrekisterit antavat näistä ilmiöistä vääristyneen kuvan (Ellonen ym. 2007; Kivivuori 2006). Arkoja aiheita tutkittaessa menetelmä herättää kuitenkin useita metodologisia ja tutkimuseettisiä kysymyksiä (ks. esim. Kivivuori 2006; Kivivuori 2005; Thornberry & Krohn 2000). Yksi mielenkiintoinen kysymys on, kertovatko ihmiset kyselyissä rehellisesti väkivaltaisesta tai muuten rikollisesta käyttäytymisestään. Aihetta on käsitelty kattavasti erilaisissa kriminologisissa julkaisuissa, ja kirjallisuudesta löytyy argumentteja sekä ali- että yliparantoinnin puolesta. Pääpiirteissään tutkimusmenetelmäkirjallisuus kuitenkin osoittaa itseilmoitusmenetelmän luo-

tettavuuden hyvinkin arkojen aiheiden kohdalla, kunhan vastaamisen anonymiteetti on turvattu (Siren ym. 2007; Thornberry & Khron 2000; Kivivuori 2006).

Artikkelissa käytetyssä aineistossa vanhemmilta kysyttiin väkivaltaisesta käyttäytymisestä lastaan kohtaan. Aihetta voidaan pitää erityisen arkana, jopa tabuna. Vanhempien omaa lastaan kohtaan käyttämää väkivaltaa on tutkittu itseilmoitusmenetelmällä hyvin vähän, mutta olemassa olevat tutkimukset ovat osoittaneet sen toimivuuden (ks. Straus ym. 1998; Finkelhor ym. 2005). Pilotitutkimuksemme tarkoituksena onkin ollut testata menetelmän soveltuvuutta vanhempien lapsensa kohdistaman väkivallan tutkimiseen Suomen kontekstissa. Varsinainen metodologinen pohdinta pilotin onnistumisesta käydään toisaalla (Ellonen & Kääriäinen 2010), mutta tiivistetysti voi sanoa, että pilotti koettiin onnistuneeksi ja aineistoa voidaan tietysti rajoitukset huomioiden analysoida myös sisällöllisesti.

Aineiston merkittävin rajoitus - ja koko tutkimuspilotin suurin haaste - on vastausprosentin alaisuus (12 %). Aineisto on siten hyvin pieni ja hieman vinoutunut perusjoukkoon nähden. Aineisto on luonteeltaan myös tapaustutkimuksellinen, sillä se on kerätty yhden kaupungin alueelta. Ominaispiirteensä aineistolle tuo myös se, että kyselyssä haluttiin kysyä kaltoinkohteluksi luokiteltavien tekojen yleisyyttä. Tutkittaessa kaltoinkohtelua ja väkivaltaa tarkemmin olisi olennaista hahmottaa myös muun muassa väkivallan ajallista kestoa ja intensiteettiä. Näitä näkökulmia huomioidaan kyselylomakkeen kehittämisessä.

Tarkemmat tulokset väkivallan yleisyydestä tämän aineiston perusteella on esitelty toisaalla (Ellonen & Kääriäinen 2010). Sen lisäksi aineistoista on tekeillä artikkeli väkivallan riskitekijöistä (Koivula ym., tulossa). Tässä artikkelissa analysoidaan avoimia kysymyksiä, joissa vanhemmat kuvasivat väkivallan kontekstia.

Kyselylomakkeessa käytetyt muuttujat

Kyselylomake oli kolmiosainen. Ensimmäisessä osassa kartoitettiin perheen sosioekonomista asemaa ja toisessa vastaajan itsensä lapsensa kohdistamia väkivaltatekoja. Kolmanneksi tarkasteltiin vastaajan omia lapsuudenaikaisia väkivaltakokemuksia, alkoholin käyttöä sekä muita väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tekijöitä. Kyselyn päätteeksi vastaajalle annettiin vapaa sana kirjoittaa mistä tahansa väkivaltaan liittyvistä huolenaiheista.

Kyselylomakkeessa kysytyjen väkivaltatekojen lähtökohtana ovat olleet lapsiuhritutkimussessakin vuonna 2008 (ks. Ellonen ym. 2008) käytetyt väkivaltateot (ks. taulukko 1). Mittari mukailee laajalti perheväkivallan tutkimuksessa käytettyä Strausin, Gellesin ja Steinmetzin kehittämää Conflict Tactics Scale (CTS) -mittaria, joka on suunniteltu mittaamaan psykologista aggressiota ja väkivaltaa parisuhteessa sekä vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa. CTS-mittarissa väkivaltateoista kysytään yksityiskohdistaisten tekojen tasolla, mutta teot muodostavat kolme eri väkivaltaluokkaa: psykologinen aggressio, lievä fyysinen väkivalta ja vakava fyysinen väkivalta. Kysymykset etenevät mittarissa lievästä vakavimpaan (vrt. Strauss 1979). Itse tehtyjä väkivaltatekoja kysyttiin siis myös tässä tekokohtaisesti, esimerkiksi: "Oletko koskaan tukistanut lastasi?" Sen lisäksi vastaajaa pyydettiin kuvaamaan jokaista väkivaltatekoa avovastauksilla seuraavasti: "Mieti viimeisintä kertaa kun tukistit tai nipistit lastasi. Kuvaile omin sanoin, millaiseen tilanteeseen se liittyi." Avoimiin kysymyksiin vastasi yhteensä 179 vanhempaa. Vastaukset olivat pääasiassa lyhyitä muutaman sanan toteamuksia, mutta joukossa oli myös pidempiä kertomuksia. Analysoitavaa tekstiä tuli yhteensä 24 liuskaa käytettäessä puoltatoista riviväliä sekä fonttikokoa 12.

Taulukko 1 Neuvolaikäisten turvallisuuskyselyssä kysytty väkivalta

Psykologinen aggressio	Lievä fyysinen väkivalta	Vakava fyysinen väkivalta
<ul style="list-style-type: none"> Huutaminen, kirkuminen, kiroileminen Haukkuminen, nimittely Väkivallalla uhkaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Tukistaminen, nipistäminen Jalalle, kädelle, pyllylle läimäisy Kasvoihin, korviin, päähän läimäisy Tönäiseminen, lattialle heittäminen Ravistelu 	<ul style="list-style-type: none"> Kovalla esineellä lyöminen Nyrkillä lyöminen, potkiminen Kuristaminen Esim. tupakalla tai kuumalla vedellä polttaminen Puukolla tai aseella uhkaaminen

Analyyysi

Aineisto analysoitiin ensin aineistolähtöisesti niin, että vastauksissa kuvatut tilanteet nimettiin (esim. lapsen tottelemattomuus, uhma tms.) ja listattiin. Mikäli yhdessä vastauksessa oli annettu useampia "syitä" vanhemman käyttäytymiselle, merkittiin kaikki erikseen. Aineistoa luettaessa tuli selkeästi esille, miten perustelut jakautuvat kolmeen kategoriaan: lapsen toimintaan, vanhemman ominaisuuksiin tai arjen rutiinien sujumattomuuteen. Analyysissä esitellään ensinnäkin toiminnan laukaisevat tekijät näissä kolmessa kategoriassa. Tekijöitä tarkastellaan erikseen myös suhteessa väkivallan muotoon: toiminnan perusteluja tarkasteltiin erikseen psykologisen aggression, lievän fyysisen väkivallan, vakavan fyysisen väkivallan sekä lapsen ravistelun osalta. Alkuperäisessä mittarissa (CTS) lapsen ravistelu kuuluu lievän fyysisen väkivallan kategoriaan, mutta tässä artikkelissa se on otettu omaksi kategoriaksi siksi, että luettaessa vastauksia kävi ilmi, että vanhemmat olivat ymmärtäneet sen

eri tavoin. Toiset olivat kuvanneet tutkimushetkellä 2- tai 4-vuotiaan lapsen ravistelua esimerkiksi hartioista, joka voidaan luokitella lieväksi fyysiseksi väkivallaksi. Tämä on ollut alkuperäisen mittarin tarkoitus. Toiset puolestaan olivat kuvailleet ravistelua, joka oli tapahtunut lapsen ollessa vauvaikäinen. Vauvan ravistelu on vakavaa ja ennen kaikkea hyvin erilaista fyysistä väkivaltaa. Koska tulkinnat vaihtelivat tämän teon kohdalla, ravistelu yksittäisenä tekona pidettiin analyysissä omana luokkana.

Tulosten tulkinnassa tulee muistaa, että kyseessä on ennen kaikkea metodologinen pilottitutkimus Tampereen kaupungin alueella, joten tuloksia ei voida yleistää. Tässä aineistossa myös vastausprosentti jäi pieneksi, joka heikentää tulosten luotettavuutta. Vastaajajoukon vinoudesta sekä vastausprosentin pienuudesta huolimatta artikkelissa saadut tulokset vastaavat suurelta osin aikaisempien tutkimusten tuloksia. Vastaavia tuloksia väkivallan yleisyydestä on saatu muissa vanhemmille tehdyissä kyselyissä (ks. tarkemmin

Ellonen & Kääriäinen 2010), ja vanhempien kertomat perusteet erottuvat tässä tutkimuksessa lapsesta lähteviin ja aikuisesta lähteviin laukaiseviin tekijöihin samoin kuin aikaisemmassakin kirjallisuudessa (mm. White ym. 2003; Ateah & Durrant 2007; Gagné & Bauchard 2007; Paavilainen & Flinck 2008). Aineiston heikkoudet eivät myöskään ole niin merkittäviä avointen kysymysten laadullisessa tarkastelussa kuin mitä ne ovat esimerkiksi yleisten väkivaltaprevalenssien tarkastelussa. Kylmän ja Juvakan (2007, 127) mukaan laadullista tutkimusta tuleekin arvioida ennen kaikkea uskottavuuden, vahvistettavuuden, refleksiivisyyden ja siirrettävyyden kriteerein.

Eettiset kysymykset

Tutkittaessa väkivaltaa nousevat eettiset kysymykset erityisen tärkeiksi. Kyselyn yhteydessä varauduttiin siihen, että vastaaminen herättää tuntemuksia ja kysymyksiä omaan väkivaltaisuuteen liittyen, ja vastaajille tarjottiin kyselyn yhteydessä kanavia avun hakemiseen. Vanhemmilla oli lisäksi mahdollisuus olla yhteydessä aineiston keräävään tutkijaan. Eettisen kysymyksen muodosti myös anonymiteetin turvaaminen ja sen todistaminen vastaajille. Tietokonevastaamisessa anonymiteetin turvaaminen on helpompaa, sillä se tapahtui salasanalla suojatun selaimen kautta eikä vastauksiin siten jäänyt mitään tunnistetietoja kuten esimerkiksi sähköpostiosoitetta. Paperilomakkeiden kohdalla vastaajat vastasivat kyselyyn kotona ja lähettivät vastaukset suoraan tutkijalle, jolloin neuvolaa välikätenä ei enää käytetty. Yleisestikin vastaajia opastettiin vastaamaan kotona, ei työpaikalla tai yleisillä tietokonepisteillä, ettei kukaan näe vastauksia. Suunnitelmapöytäkirjassa Tampereen kaupungin tutkimuseettinen lautakunta arvioi ja hyväksyi tutkimuksen. Aineisto säilytetään Poliisiammattikorkeakoulun tiloissa. Tampere tutkimuskohteena mainitaan artikkeleissa siksi, että tutkimuksen tuloksia käytetään Tampereen kaupungin neuvolapalveluissa ja siksi tiedon salaaminen artik-

kelissa olisi ollut turhaa, vaikkakaan se ei tutkimustulosten kannalta ole mitenkään olennaista tietoa.

Tulokset

Lapsiin kohdistuvien väkivaltatekojen tilanteet

Lapsiin kohdistuva väkivalta jaetaan tässä siis neljään kategoriaan: psykologinen aggressio, lapseen kohdistuva lievä fyysinen väkivalta, lapseen kohdistuva vakava fyysinen väkivalta sekä lapsen ravistelu. Lapseen kohdistuva psykologinen aggressio tarkoittaa tässä tutkimuksessa lapselle huutamista, kirkumista tai kiroamista, lapsen haukkumista tai nimittelyä sekä lasta väkivallalla uhkaamista. Lievää fyysistä väkivaltaa on lapsen tukistaminen tai nipistäminen, läimäiseminen lasta kädelle, jalalle tai pyllylle, läimäiseminen lasta kasvoille, päähän tai korville tai lapsen heittäminen tai tönäiseminen. Vakavaa fyysistä väkivaltaa puolestaan on kovalla esineellä lyöminen ja kuristaminen. Lapsen ravistelu tarkoittaa tässä tutkimuksessa sekä tutkimushetkellä 2- tai 4-vuotiaan lapsen ravistelua esimerkiksi harteista että ravistelua, joka oli tapahtunut lapsen ollessa vauvaikäinen.

Vanhemmat kuvasivat kyselyssä omin sanoin tilanteita, jotka johtivat taulukossa 1. esitettyihin väkivaltatilanteisiin. Vastaukset muodostivat kolme kategoriaa: lapsen toiminta laukaisevana tekijänä, vanhempaan liittyvät tekijät sekä arjen rutiinien sujumattomuus (taulukko 2). Seuraavassa tarkastellaan näitä kategorioita erikseen.

Lapsen toiminta laukaisevana tekijänä

Lapsen toimintaan liittyvät tekijät väkivallan laukaisijana olivat tottelemattomuus, aggressiivisuus, kiukuttelu, uhmaaminen, huono käytös ja riitely. Lapsen *tottelemattomuus* oli yleisin väkivaltaan johtanut tilanne vanhempien kuvaa-

Taulukko 2 Lapsiin kohdistuvan väkivallan tilanteet

Tilannetekijät vastauksista (maininnat)	Muodostetut kategoriat
Tottelemattomuus (102) Aggressiivisuus (78) Kiukuttelu (19) Uhmaaminen (16) Huono käytös (16) Riitely (8)	Lapsen toiminta laukaisevana tekijänä
Väsytys (36) Vaaran estäminen (22) Opetuksen nimissä (19) Kiire (19) Maltin menetys (9) Häiriintyminen (5) Tyytymättömyys (3) Harmiton tapa (3) Stressitilanteet (2) Voimattomuus (2)	Vanhempaan liittyvät tekijät
Ruokailu (22) Aamu- ja iltatoimet (15) Pukeutuminen (9)	Arjen rutiineiden sujumattomuus

mana. Se esiintyi tilannetekijänä kaikissa muissa väkivaltateoissa paitsi lapsen heittämisessä tai tönäisemisessä lattialle. Psykologisen aggression eli huutamisen, kirkumisen tai kiroamisen syyksi lähes neljäsosa vanhemmista kuvaili lapsen tottelemattomuuden. Tottelemattomuus liittyi moniin erilaisiin asioihin, mutta useimmin sitä kuvattiin toistuvana. Toistuvaa tottelemattomuutta korostettiin usein vastauksissa varsinkin huutamista, kirkumista ja kiroamista vakavamman väkivallan kohdalla. Vastauksissa esiintyi monesti ilmaukset *"toistuva, kielloista huolimatta ei, muu keino ei auta, ei toistuvasti usko, ei pyynnöistä/kielloista huolimatta"*. Vanhemmat kuvailivat näin, etteivät väkivaltateot olleet ensimmäinen ratkaisu lopulta väkivaltaan johtaneissa tilanteissa.

Tilanteen toistuvuus ja ratkeamattomuus heijastui myös muissa väkivaltateoissa. Muun muassa lapsen ravistelun kohdalla lähes kaikista vasta-

uksista ilmeni, että vanhempi oli tuloksetta yrittänyt rauhoittaa kärjistynyttä tilannetta lapsen kanssa ensin muilla keinoin. Tilanteen jatkuessa vanhempi oli lopulta syyllistynyt lapsensa ravisteluun.

Lapsen *aggressiivisuus* oli myös usein vanhemman väkivaltateon taustalla. Toisin kun tottelemattomuuden kohdalla, lapsen aggressiivisuutta kuvailtiin vastauksissa niin sanotusti ehdottomasti ja välittömästi lapsen rankaisuun johtaneena tekijänä. Tämä ilmeni muun muassa siten, että vanhemmat kuvasivat tilannetta monesti pelkistetysti, esimerkiksi seuraavasti: *"Lapsi puri, lapsi löi minua ja sen takia tukistin, kun lapsi käyttäytyi väkivaltaisesti minua kohtaan..."*. Aggressiivisuus oli taustalla yleisimmin lapselle huutamisen, kirkumisen ja kiroamisen kohdalla, mutta sitä esiintyi myös usein siirryttäessä vakavampaan väkivaltaan. Esimerkiksi tukistamisen ja

nipistämisen osalta se oli lähes yhtä yleinen syy kuin lapsen tottelemattomuus. Muiden lievien fyysisten väkivaltatekojen kohdalla se olikin yleisin syy. Toisin sanoen, mitä kärjistyneempää lapsen toiminta oli, sitä vakavampi oli vanhemman väkivaltateko. Lapsen nimittely ja haukkuminen oli ainoa kategoria, jossa ei esiintynyt lapsen aggressiivisuutta tilannetekijänä. Siinä puolestaan lapsen huono käytös oli tottelemattomuuden ohessa yleisin nimittelyyn johtanut tilanne. Tiivistetysti sanottuna: lapsen toimiessa ”tyhmästi” vanhempi haukkui herkästi lastaan tyhmäksi.

Lapsen *kiukuttelu* aiheutti eniten vanhemman huutamista, kirkumista tai kiroamista. Kiukuttelu liittyi moneen eri tilanteeseen, kuten väsymykseen, kotiintulo- tai kotoa lähtötilanteeseen, kiireeseen sekä nukkumaan menoon. Huutamisen, kirkumisen ja kiroamisen lisäksi lapsen kiukuttelu löytyi usein tukistamisen tai nipistämisen sekä kädelle, jalalle ja pyllylle läimäisemisen taustalta. Lapsen ikään liittyvä *uhma* tai muunlainen vanhempien vastustaminen puolestaan johti vanhempien mukaan huutamiseen, kirkumiseen tai kiroamiseen, tukistamiseen tai nipistämiseen, kädelle, jalalle tai pyllylle läimäisemiseen sekä lapsen heittämiseen että tönäisemiseen. Vanhemmat kuvailivat uhmatilanteita monisanaisesti lapsen raivon, turhautuneisuuden, väsymyksen ja voimakkaan oman tahdon läpiviennin taistoina.

Huono käytös ilmeni vanhempien kuvauksien mukaan häiritsevänä käytöksenä, sotkemisena sekä metelöintinä. Lisäksi huonoa käytöstä oli tyhmyyksen tekeminen sekä toisten kiusaaminen, itsepäisyys ja hölmöily. Vanhemmat nimesivät lapsen huonon käytöksen huutamisen, kirkumisen tai kiroilun, haukkumisen ja nimittelyn tai kädelle, jalalle tai pyllylle läimäisyn perusteeksi. Lasten keskinäinen *riitely* aiheutti herkästi vanhempien huutamista, väkivallalla uhkaamista, tukistamista tai nipistämistä tai kasvoihin, päähän tai korville läimäisemistä.

Vanhempaan liittyvät tekijät

Vanhempaan liittyneinä tekijöinä vanhemman käyttäytymisen perusteena mainittiin väsymys, vaaran estäminen, opetuksen nimissä toimiminen, kiire, maltin menetys, häiriintyminen, tyytymättömyys, harmiton tapa, stressitilanteet ja voimattomuus. *Väsymys* oli yleisin syy, minkä vanhemmat kertoivat aggressiivisen tai väkivaltaisen käyttäytymisensä syyksi. Esimerkiksi vauvan ravistelun kohdalla tilannetekijöinä kaikissa vastauksissa olivat vanhemman voimattomuus, väsymys ja yöaika. Mitä vakavammasta väkivallasta oli kysymys, sitä enemmän vanhemmat korostivat väsymystään esimerkiksi sanoilla ”*todella, totaalinen, omaan, erittäin, yli*”. Sama oli havaittavissa myös vanhemman *maltin menetyksen* kohdalla: mitä vakavampi väkivaltateko, sitä enemmän vanhempi korosti ja kuvaili maltin menetystään. Tässä tutkimuksessa vanhemman maltin menetystä esiintyikin pelkästään fyysisen väkivallan kohdalla. Myös muut vanhemman *stressitilanteet* ja *voimattomuus* esiintyivät ainoastaan fyysisen väkivallan kohdalla. Kaikissa näissä tilanteissa vanhemmat kuvailivat oman tilanteensa kaaosta, toivottomuutta, jaksamattomuutta ja masennusta. Toisin sanoen ongelmien kasaantuminen ja kaaos yhdistettynä lapsen huonoon käytökseen, tottelemattomuuteen, aggressiivisuuteen tai muuten lapsen toiminnan sujumattomuuteen vanhemman silmissä johti fyysiseen väkivaltaan. Mitä vakavammasta väkivallasta oli kysymys, sitä enemmän vastauksissa korostui useampi kuin yksi tilannetekijä. Psykologisen aggression kohdalla, ja varsinkin lapselle huutamiseen, kirkumiseen tai kiroamiseen liittyen, vanhemmat kuvailivat yleensä vastauksissaan vain yhtä väkivaltatekoon johtanutta tilannetekijää kerrallaan.

Vaaran estämisellä vanhemmat tarkoittivat joko lapsen tahallista tai tahatonta toimintaa, joka oli johtamassa vaaratilanteeseen. Vaara saattoi liittyä joko lapseen itseensä, toiseen lapseen tai sisarusukseen, vanhempaan tai materiaan. Tällaisissa

tilanteissa esimerkiksi vanhempien huutaminen kuvailtiin spontaaniksi ja tahattomaksi. Vanhemmat kuvailivat huutaneensa, koska olivat itse säikähtäneet tai pelästyneet jotain tilannetta. Vanhemmat eivät itse mieltäneet vaaratilanteissa huutamista väkivallaksi. Ja huutamisen ollessa spontaania, kuten säikähdyksestä johtuvaa, sen tarkoituksena ei ajateltu vihamieliseksi. Tilanteet toki poikkeavat niistä tilanteista, joissa lasta satutetaan tahallisesti. Tilanteita ei kuitenkaan ole erotettu, sillä lapsi itse voi kokea tilanteen loukkaavana vanhemman tarkoituksena huolimatta. Tulos on hyvä esimerkki siitä, miten lapsen kaltoinkohtelu tai jopa väkivalta ei ole aina kovinkaan yksiselitteinen asia.

Vaaran estäminen oli väkivaltateon taustalla huutamisen, kiroamisen ja kirkumisen lisäksi kädelle, jalalle tai pyllylle läimäisemisen kohdalla. Vaaratilanteista yleisin oli, että lapsi koski pistorasioihin. Myös kuuman hellan lähestyminen, lapsen karkuun juokseminen parkkipaikalla tai kadulla sekä saksien kanssa juokseminen tai kiipeileminen olivat yleisiä tilanteita. Vaaratilanteissa esimerkiksi läimäisemisen tarkoituksena oli monesti ollut vahingolta suojaaminen. Toisaalta kuitenkin osassa vastauksia kuvastui se, että lasta oli ensin kielletty esimerkiksi koskemaan pistorasiaan, mutta koska lapsi ei ollut edelleenkään uskonut, niin vanhempi oli läimäissyt tätä kädelle. Tällöin läimäisy ei ole enää spontaani suojelureaktio.

Opetuksen nimissä vanhemmat huusivat, kirkuivat tai kiroilivat, tukistivat, uhkailivat ja läimäisivät kädelle, jalalle tai pyllylle. Näissä tilanteissa vanhemmat yleensä toistivat lapsensa tekoja osoittaen teon aiheuttamaa kipua, tai toruivat huutamalla tai uhkailemalla lastaan tämän toimiessa väärin. Vanhempien kiire liittyi moniin väkivaltatekoihin ja varsinkin yhdessä muiden tilanteiden kanssa aiheutti paljon huutamista, kirkumista tai kiroamista, uhkaamista, tukistamista ja nipistämistä, läimäisemistä jalalle, kädelle ja pyllylle sekä lapsen heittämistä/tönäisemistä

lattialle. *Vanhemman häiriintyminen* tarkoitti sitä, että lapsen läsnäolo ja toiminta häiritsi vanhemman lepoa, keskittymistä tai askareita. *Harmiton tapa* puolestaan esiintyi muutamissa tilanteissa, missä vanhemmat kuvailivat, että esimerkiksi huutaminen ja haukkuminen ovat perheen arkeen kuuluvia tapoja, joiden tarkoitus on lähinnä hauskuttaa. *Tyytymättömyys* tarkoitti muun muassa sitä, että lapsi ei täyttänyt vanhemman odotuksia, ja vanhempi oli siksi nimitellyt ja haukkunut lasta.

Arjen rutiinien sujumattomuus

Arjen rutiinien sujumattomuuteen liittyvät tekijät väkivallan laukaisijana olivat tämän tutkimuksen mukaan ruokailu, aamu- ja iltatoimet sekä pukeutuminen. Arjen rutiinien sujumattomuus aiheutti eniten lapselle huutamisen, kirkumisen ja kiroamisen tilanteita. *Ruokailutilanteissa* sotkeminen oli yleisin syy, miksi vanhemmat olivat huutaneet, kirkuneet tai kironneet lapselleen. *Pukeutumiseen ja aamu- ja iltaskareisiin* liittyen hidasteleminen oli usein taustalla, kun vanhempi oli menettänyt malttinsa ja esimerkiksi huutanut lapselleen. Vakavinta väkivaltaa arjen rutiinien sujumattomuuden kohdalla oli lapsen heittäminen tai tönäiseminen lattialle.

Pohdinta

Artikkelissa tarkasteltiin niitä vanhempien kuvaamia tilanteita, jotka olivat johtaneet vanhemman aggressiiviseen tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen lastaan kohtaan. Vanhempien kuvaamat tilanteet voi selkeästi jakaa kolmeen ryhmään: ensinnäkin tilanteet, joissa väkivallan syynä oli lapsen käyttäytyminen tai ominaisuudet, toiseksi tilanteet, joissa syynä oli vanhemman käyttäytyminen tai ominaisuudet ja kolmanneksi tilanteet, joissa arjen rutiinit eivät sujuneet. Näitä vanhemman epäsovivan käyttäytymisen laukaisevia tekijöitä tarkasteltiin erikseen vanhemman käyttämän väkivallan vakavuuden mukaan. Oli

mielenkiintoista havaita, että samantyyppiset laukaisevat tekijät tulevat esiin erityyppisen väkivaltaisen käyttäytymisen taustalta. Esimerkiksi lapsen tottelemattomuus, mikä oli yleisin syy vanhemman väkivaltatekoon lastaan kohtaan (vrt. Ateah & Durrant 2005), nimettiin syynä niin psykologisen aggression tekoihin kuin lievän ja vakavan fyysisen väkivallan tekoihin.

Tutkimuksen toinen mielenkiintoinen tulos on se, että vanhemman väkivaltaisen käyttäytymisen laukaisevat tekijät ovat hyvin tavallisia, jokapäiväisiä ilmiöitä. Erityisesti lasten ominaisuuksien kohdalla kyseessä on usein tekijä, joka kuuluu lapsen kehitystason mukaiseen käyttäytymiseen. Esimerkiksi lapsen tottelemattomuuden esiintymistä lähes jokaisen väkivaltateon kohdalla voidaan pohtia siitä näkökulmasta, että tottelemattomuus on yksi lasten "perusominaisuus". Pieni leikki-ikäinen lapsi alkaa ymmärtää oman ajattelunsa eriytymistä vanhemman ajattelusta, ja tätä kautta etsii ja kokeilee rajojaan. Lapsen kiukuttelu ja uhmaaminen liittyvät samaan ilmiöön: asetetut rajat aiheuttavat lapsessa hämmennystä ja turhautumista, mikä herkästi johtaa kapinointiin eli kiukutteluun (vrt. Rautiainen 2001). Vanhempien kyvyttömyys vastata tilanteeseen muilla kuin aggressiivisilla tai väkivaltaisilla keinoilla on huolestuttavaa.

Myös vanhempiin liittyvät väkivallan laukaisevat tekijät olivat huolestuttavia merkkejä perheiden jaksamisesta. Väsymys mainittiin vanhempien kohdalla yleisimpänä syynä lapsen kohdistuneeseen väkivaltaan. Mitä vakavammasta väkivallasta oli kyse, sitä monipuolisemmin vanhemmat kuvaillivat omaa tilannettaan. Lisäksi vakavampien väkivaltatekojen kohdalla vanhemmat kuvaillivat enemmän tilanteiden kaoottisuutta ja muiden ongelmien kasaantuneisuutta. Vastaavanlaisia tuloksia on saatu myös aikaisemmista tutkimuksista (vrt. Notko 2000; McKinsey Crittenden 2003; Flinck ym. 2007).

Tämän tutkimuksen mukaan lasten ja perheiden hyvinvoinnin kannalta väkivaltaan puuttuminen tai sen estäminen edellyttää ennen kaikkea sosiaalista tukea perheille arjen pyörittämisessä. Leikki-ikäisen lapsen kanssa eläminen on antoisaa, mutta usein erittäin haasteellista aikaa. Ikävaiheeseen liittyvät uhmakaudet ovat raskaita ajanjaksoja vanhemmuudelle ja edellyttävät siten tukea vaihtoehtoisten ratkaisumallien löytämiseen (vrt. mm. Notko 2000; Kayama ym. 2004; Ateah & Durrant 2005). Tukea voidaan penätä myös lapsiperheiden lähiympäristöstä: Tässä tutkimuksessa ilmeni, että kun vanhemmat kokivat oman lapsensa häiritsevänä tai ärsyttävänä, käyttäytyivät he helposti väkivaltaisesti lastaan kohtaan. Vanhemmat toisin sanoen tarvitsevat välillä omaa aikaa, jolloin esimerkiksi isovanhemmilta saatu apu lastenhoitoon on tärkeää. Samankaltaisia tuloksia ovat saaneet myös esimerkiksi Paavilainen (2001) sekä Kayama ym. (2004).

Tutkimus tuo jälleen esiin sen, miten lapsiin kohdistuva kaltoinkohtelu ja väkivalta on vaikeasti nimettävä ja määriteltävä ilmiö. Yksittäistä tekoa kuvaavia käsitteitä on vastaajien taholta tulkittu moninaisesti: ravistelua, lyömistä ja nipistämistä on monenlaista. Toisaalta, voidaanko kaikkia niitä tilanteita, jotka sisältävät käsitteellisellä tasolla väkivallaksi luokiteltavia tekoja määrittää käytännössä väkivallaksi? Onko esimerkiksi lapsen kädelle läimäisy vaaran estämiseksi väkivaltaa, jos läimäisy kuitenkin estää mahdollisen vakavan tapaturman? Vastaavasti lapselle huutamista perustellaan usein lapsen kasvatuksella, mutta väkivaltatutkimuksissa se usein katsotaan psykologiseksi aggressioksi (Straus ym. 1998) sillä perusteella, että lapsi itse ei voi ymmärtää vanhemman tarkoituksiperiä: huutamisella voi olla samat negatiiviset vaikutukset tehtiin se sitten pahalla tai hyvällä (Notko 2000). Mittaamisen näkökulmasta huutamisen ja nimittelyn kaltaiset teot muodostavat niin ikään ongelman, sillä niiden prosentuaaliset osuudet ovat aika korkeita.

Vastauksissaan osa vanhemmista toi esille, että tietyt tilanteet eivät ole yksiselitteisesti luokiteltavissa väkivallaksi. Vanhemmuuden kannalta näin voikin ajatella: väkivaltaa kuvastaa pitkälti valta, alistaminen ja toisen hallitseminen. Esimerkiksi vanhemman huutaessa lapselleen estääkseen tätä juoksemasta kadulle, huutamisen tarkoituksena ei ole alistaminen, vaan enemminkin lapsen suojeleminen. Rajan vetäminen on varsinkin lievän väkivallan kohdalla erittäin hankalaa. On huomioitava myös lapsen näkökulma ja kokemus.

Väkivalta-käsitteen problematiikkaan liittyvät tiiviisti myös asenteet ja tunteet väkivaltaa kohtaan. Ne nousevat tässä tutkimuksessa selkeästi esille. Toiset vanhemmat kuvailivat hyvin monisanaisesti väkivaltaan johtaneita tilanteita, kun taas toiset kuvasivat niitä vain muutamalla sanalla. Eron voidaan ajatella kuvastavan vanhemman omaa ajatusmaailmaa väkivallasta. Hopian ym. (2004) tutkimuksessa väkivaltaisesti käyttäytyviä vanhempia oli analysoitu sen mukaan, kuinka he käyttäytyivät ja puhuivat väkivaltaisuudestaan. Vanhempia oli jaoteltu muun muassa selitteleviin, vältteleviin ja myöntäviin. Toimintaa vähätteleviä piirteitä samoin kuin selitteleviä piirteitä oli havaittavissa myös tässä tutkimuksessa. Vanhemmat usein pehmensivät vastauksissaan tekojensa vakavuutta käyttämällä lieventäviä sanoja. Esimerkiksi ravistelusta puhuttiin heiluttamisena, läimäisyä kuvailtiin läpsäisyinä, tönäisemistä tuuppaamisena ja nipistämistä nippaisemisena. Toisaalta kovin vakavaa väkivaltaa selitettäessä tilannekuvaukset olivat hyvin moninaisia ja tilanteen kaaottisuus ja mahdottomuus korostuivat. Tutkimuksessa ei kysytty vanhemman asenteita väkivaltaa kohtaan, mutta vähättelevät asenteet voivat olla merkinä tietyyttypäisen väkivallan hyväksymisestä. Kovin selittelevä lähestymistapa tai myös selkeä vähättely puolestaan voivat kertoa katumuksesta. Durrantin ym. (2003) mukaan lähes kaikki väkivaltaa käyttäneet äidit tuntevat katumusta teon jälkeen ja siitä merkinä voi olla juuri väkivallan vähättely.

Niin väkivalta-asenteiden muutos kuin väkivaltaan puuttumiseen liittyvän kynnyksen mataltaminen edellyttävät avointa yhteiskunnallista keskustelua aiheesta, joka puolestaan edellyttää tutkimustietoa ilmiön määristä ja muodoista. Vaikka artikkelin tuloksia tuleekin tulkita varoen aineiston rajoituksista johtuen, ovat ne linjassa aiheen kansainvälisen tutkimuksen kanssa ja siten kannustavat aiheen tarkempaan ja laajempaan jatkotutkimukseen.

Viite

¹ Kysely oli tarkoitettu antaa kaikille neuvolassa käyneille, mutta osassa käynneistä terveydenhoitajat eivät muistaneet kyselyä antaa. Tästä enemmän Ellonen & Kääriäinen 2010.

Kirjallisuus

Ateah, Christine & Durrant, Joan (2005) Maternal use of physical punishment in response to child misbehavior: implications for child abuse prevention. *Child Abuse & Neglect* 29 (2), 169-185.

Cox, Christine & Kotch, Jonathan & Everson, Mark (2003) A Longitudinal Study of Modifying Influences in the Relationship between Domestic Violence and Child Maltreatment. *Journal of Family Violence* 18 (1), 5-16.

DiLauro, Michelle (2004) Psychosocial Factors Associated with Types of Child Maltreatment. *Child Welfare* 83 (1), 69-99.

Dixon, Louise & Hamilton-Giachritsis, Catherine & Browne, Kevin & Ostapuk, Eugene (2007) The Co-occurrence of Child and Intimate Partner Maltreatment in the Family: Characteristics of the Violent Perpetrators. *Journal of Family Violence* 22 (8), 675- 689.

Durrant, Joan & Rose-Krasnor, Linda & Broberg, Anders (2003) Physical Punishment and Maternal Beliefs in Sweden and Canada. *Journal of Comparative Family Studies* 34, 585-604.

- Ellonen, Noora (2010) Väkivalta- ja hyväksikäyttöepäilyistä ilmoittaminen. Teoksessa Sanna-Mari Humppi & Noora Ellonen: Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Tapausten tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisten välinen yhteistyö. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia, tulossa.
- Ellonen, Noora & Kivivuori, Janne & Kääriäinen, Juha (2007) Lapset ja nuoret väkivallan uhreina. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 64, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 80. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu ja Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Ellonen, Noora & Kääriäinen, Juha & Salmi, Venla & Sariola, Heikki (2008) Lasten ja Nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskouluun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71 ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu ja Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Ellonen, Noora & Kääriäinen, Juha (2010) Alle kouluikäisiin lapsiin kohdistuvan väkivallan tutkiminen itseilmoitusmenetelmällä – pilottitutkimus. Yhteiskuntapolitiikka 75 (3), 303–310.
- Eskonen, Inkeri (2005) Perheväkivalta lasten kertomana. Acta Universitatis Tamperensis 1107. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Finkelhor, David & Hamby, Sherry & Ormond, Richard & Turner, Heather (2005) The Juvenile Victimization Questionnaire: Reliability, validity, and national norms. Child Abuse & Neglect 29 (4), 383-412.
- Flinck, Aune & Paavilainen, Eija & Merikanto, Juhani (2007) Lasten fyysisen pahoinpitelyn tunnistaminen ja siihen puuttuminen yliopistollisessa sairaalassa. Hoitotiede 19 (3), 163-173.
- Forsberg, Hannele (2002) Lasten asiakkuudet ja kokemukset turvakodissa. Arviointitutkimus Lapsen aikaprojektista. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 31. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Forsberg, Hannele (2005) Havaita, nimetä, uudelleen määrittää, vaieta – lapsia koskettavan väkivallan kategorisoinnista. Teoksessa Ulla Aatsikka & Johanna Valenius (toim.) Ruumiita ja mustelmia. Näkökulmia väkivallan historiaan. Saarijärvi: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, 52-73.
- Gagné, Marie-Helene & Bouchard, Camil (2004) Family Dynamics Associated with the Use of Psychologically Violent Parental Practices. Journal of Family Violence 19 (2), 117-130.
- Holden, George (2003) Children Exposed to Domestic Violence and Child Abuse: Terminology and Taxonomy. Clinical Child and Family Psychology Review 6 (3), 151-160.
- Holmberg, Tiina (2000) Lapset ja perheväkivalta. Helsinki: Stakes.
- Hopia, Hanna & Orhanen, Sari & Paavilainen, Eija (2004) Perheiden käyttäytyminen sairaalassa: terveydenhuoltohenkilöstön kuvaus epäilemästään lapseen tai nuoreen kohdistuneesta kaltoinkohtelutapauksesta. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 41 (1), 324-335.
- Huhtalo, Pekka & Kuhanen, Jarkko & Pyykkö, Eero (2003) Kotona turvassa. Katkaise väkivallan kierre. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.
- Humppi, Sanna-Mari (2008) Poliisin tietoon tullut lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 75.
- Hurme, Timo & Alanko, Soile & Anttila, Pirjo & Juven, Taina & Julin, Jouni & Swedström, Erkki (2008) Lasten pahoinpitelyepäiltyjen selvitykset TYKS:n lastenlinikalla. Suomen Lääkärilehti 63 (14), 1269-1276.
- Kallio, Pentti & Tupola, Sarimari (2004) Lapsen fyysinen pahoinpitely. Teoksessa Annlis Söderholm & Ritva Hallila & Satu Kivitie-Kallio & Jussi Mertsola & Sirkku Niemi (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim, 87-101.
- Kayama, Mami & Sagami, Ayumi & Watanabe, Yuka & Senoo, Eiichi & Ohara, Michiko (2004) Child abuse Prevention in Japan: An Approach to Screening and Intervention with Mothers. Public Health Nursing 21 (6), 513-518.
- Kivivuori, Janne (2006) Onko kukaan meistä enää turvassa? - Rikosten ja turvallisuuden mittaamisesta. Teoksessa Kati Rantala & Sirpa Virta (toim.) Tieto - mahdollisuus, uhka vai turva? Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 47. Helsinki: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Kivivuori, Janne (2005) Piilorikollisuuden tutkimus. Teoksessa Janne Kivivuori & Venla Salmi: Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995-2004. Teemana sosiaalinen pääoma. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 214. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

- Koivula, Tanja & Ellonen, Noora & Paavilainen Eija & Kääriäinen, Juha & Hentilä, Sabina (2010) Väkivallan riskitekijät 2- ja 4-vuotiaiden lasten perheissä vanhempien ilmoittamana. *Hoitotiede*, tulossa.
- Kylmä, Jari & Juvakka, Taru (2007) *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kyngäs, Helvi & Vanhanen, Liisa (1999) Sisällön analyysi. *Hoitotiede* 11 (1), 4-11.
- Kääriäinen, Juha (2007) Lapsiin kohdistuva väkivalta tilastoissa - väkivalta poliisitilastoissa. Teoksessa Noora Ellonen & Janne Kivivuori & Juha Kääriäinen: *Lapset ja nuoret väkivallan uhreina. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja* 64. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu, 25-28.
- Kääriäinen, Juha (2008) Väkivalta rikoksena. Teoksessa Noora Ellonen & Juha Kääriäinen & Venla Salmi & Heikki Sariola: *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja* 71. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 41-51.
- Lazenbatt, Anne & Freeman, Ruth (2006) Recognizing and Reporting Child Physical Abuse: a Survey of Primary Healthcare Professionals. *Journal of Advanced Nursing* 56 (3), 227-236.
- Marin, Marjatta (1999) Perhe ja sen muutos suomalaisessa kulttuurissa. Teoksessa Marita Paunonen & Katri Vehviläinen-Julkunen (toim.) *Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö*. Porvoo: WSOY, 43-60.
- McKinsey Crittenden, Patricia (2003) Vaarallinen käyttäytyminen ja vaaralliset ympäristöt: 35 vuotta tutkimusta pahoinpitelyn vaikutuksista lapsen kehitykseen. Teoksessa Jari Sinkkonen & Mirjam Kalland (toim.) *Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen*. Helsinki: WSOY, 115-145.
- Notko, Marianne (2000) Väkivalta parisuhteessa ja perheessä. Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikön julkaisu 11. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Oranen, Mikko & Keränen, Eija (2006) Lasten auttamisen. Teoksessa *Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu* 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 63-83.
- Paavilainen, Eija (2001) Naisten kokemuksia perheväkivallasta: odotuksen ja pelon kierre. *Hoitotiede* 13 (1), 21-29.
- Paavilainen, Eija & Flinck, Aune (2008) Lasten kaltoin-
- kohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen. *Hoitotyön suositus*. [online]. URL: <http://www.hotus.fi/Bin/107094/Hoitotyön+suositus+kaltoinkohtelu.pdf>. Luettu 12.1.2009.
- Paavilainen, Eija & Kanervisto, Merja & Flinck, Aune & Rautakorpi, Helena (2006) Lasten kaltoin kohtelun tunnistaminen, siihen puuttuminen ja näihin liittyvä koulutuksen tarve. *Tutkiva Hoitotyö* 4 (1), 23-29.
- Paavilainen, Eija & Pösö, Tarja (2003) Lasten kokema perheväkivaltalta käsitteenä ja ilmiönä. Teoksessa Eija Paavilainen & Tarja Pösö (toim.) *Lapset, perhe ja väkivalta*. Porvoo: WSOY, 13-44.
- Paavilainen, Eija & Tarkka, Marja-Terttu (2003) Definition and Identification of Child Abuse by Finnish Public Health Nurses. *Public Health Nursing* 20 (1), 49-55.
- Paavilainen, Eija & Åstedt-Kurki, Päivi (2003) Functioning of Child Maltreating Families: Lack of Resources for Caring within the Family. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 17 (2), 139-147.
- Paavilainen, Eija & Åstedt-Kurki, Päivi & Paunonen-Ilmonen, Marita & Laippala, Pekka (2001) Risk Factors of Child Maltreatment within the Family: Towards a Knowledgeable Base of Family Nursing. *International Journal of Nursing Studies* 38 (3), 297-303.
- Rautiainen, Mari (2001) *Vanhemmuuden roolikartta: käyttäjän opas*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Salmi, Venla (2009) Nuoret seurusteluväkivallan uhreina. Teoksessa Venla Salmi (toim.) *Nuorten rikoskäyttäytymisen ja uhrikokemukset. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu* 246. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 123-160.
- Sariola, Heikki (1990) *Lasten väkivalta- ja seksuaalikoemukset*. Julkaisu 85. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.
- Sariola, Heikki & Ellonen, Noora (2008) Perheessä koettu väkivalta. Teoksessa Noora Ellonen & Juha Kääriäinen & Veera Salmi & Heikki Sariola: *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja* 71 ja *Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja* 87. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu ja Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 57-67.
- Siren, Reino & Kivivuori, Janne & Kääriäinen, Juha & Aaltonen, Mikko (2007) *Suomalaisten kokema väkivalta 1980-2006. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustie-*

-
- donantoja 74. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. WSOY, 211-232.
- Straus, Murray A & Hamby, Sherry L & Finkelhor, David & Moore, David & Runyan, Desmond (1998) Identification of Child Maltreatment with the Parent-Child Conflict Tactics Scales: Development and Psychometric Data for a National Sample of American Parents. *Child Abuse and Neglect* 22 (4), 249-316.
- Strauss, Murray (1979) Measuring Intrafamily Conflict and Violence: The Conflict Tactics (CT) Scales. *Journal of Marriages and the Family* 41 (1), 75-88.
- Taskinen, Sirpa (1999) Lasten pahoinpitely. Teoksessa Marita Paunonen & Katri Vehviläinen-Julkunen (toim.) *Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö*. Porvoo: WSOY, 211-232.
- Tenney-Soeiro, Rebecca & Wilson, Celeste (2004) An update on child abuse and neglect. *Current Opinion in Pediatrics* 16 (2), 233-237.
- Thornberry, Terence & Krohn, Marvin (2000) The Self-report Method of Measuring Delinquency and Crime. Teoksessa *Measurement and Analysis of Criminal Justice 2000 vol.4*. National Institute of Justice.
- White, Marjorie & Grzankowski, Janice & Paavilainen, Eija & Åstedt-Kurki, Päivi & Paunonen-Ilmonen, Marita (2003) Family Dynamics and Child Abuse and Neglect in Three Finnish Communities. *Issues in Mental Health Nursing* 24 (6-7), 707-722.